

Schriftlicht

Antwoorddag

G. Kwakkel

**Op die dag – spreekt de HEER –
zal ik antwoord geven.**

**Dan antwoord ik de hemel
en de hemel antwoordt de aarde,
en de aarde geeft antwoord aan koren, olijfboom en wijnstok,
en zij antwoorden Jizreël.**

(Hosea 2:23-24; = 2:20-21 in NBG-1951)

Nood leert bidden, zegt een spreekwoord. Welvaart zorgt dat mensen God vergeten, zo leert de ervaring. Toch belooft God zijn volk een toekomst vol overvloed. Tegelijk zegt Hij dat het Hem niet weer zal vergeten. Hoe kan dat samengaan: welvaart en God van harte dienen?

Schakels

Wanneer u dit leest, ligt biddag 2009 weer achter u. Ik denk dat het een andere biddag geweest zal zijn dan in 2008. Toen rommelde het ook al op de financiële markt in de Verenigde Staten van Noord-Amerika. Maar in Nederland merkten wij er nog niet zoveel van. Inmiddels laat het journaal van radio en tv dagelijks het woord ‘kredietcrisis’ horen. Ook in Nederland dreigen banken om te vallen. De werkloosheid stijgt en er worden nog veel meer ontslagen verwacht. In Amerika is de piramide van onverantwoord hoge schulden en leningen ingestort. De gevolgen zijn wereldwijd te merken. Nu de wereld een dorp geworden is, hangt in de economie alles met alles samen.

Zoals het is in de wereldeconomie, zo is het ook in de natuur en de landbouw. Niets staat op zichzelf. Om brood te kunnen bakken heb je graan nodig. Om graan te verbouwen heeft een boer geld nodig om te investeren. Hij moet beschikken over vruchtbare grond en machines. De grond kan het graan alleen laten groeien, als er mest is, zonneschijn en regen. Om regen te laten vallen moeten wolken waterdamp onttrekken aan de zee en de oceaan. Onze voedselvoorziening is het einde van een heel lang proces, met vele schakels.

Hosea 2:23-24 noemt een aantal schakels uit dat proces. Het gaat over koren, het basisvoedsel van de Israëlieten. Daarnaast staat de olijfboom, die de olie levert die elk huishouden toen nodig had. De wijnstok zorgt voor de wijn, die het leven vrolijk maakt. Koren, olijfboom en wijnstok hebben de aarde nodig om te groeien. De aarde heeft de hemel nodig, omdat deze haar regen moet geven. De hemel kan geen regen geven, als de HEER hem geen opdracht geeft. Zo noemt de tekst vier schakels in de keten van de voedselvoorziening: God de HEER, de hemel, de aarde en de landbouwproducten (koren, olijfolie en wijn).

Jizreël

Je zou verwachten dat de tekst vervolgens als vijfde en laatste schakel de mensen zou noemen. Voor hen zijn die producten immers bestemd. Maar er staat: Jizreël.

Jizreël was de naam van een stad in het noorden van Israël. Koning Achab had daar een paleis (1 Kon. 21). Rond dat paleis speelde de staatsgreep van Jehu zich af, waarbij Achabs vrouw Izebel en hun zoon koning Joram de dood vonden (2 Kon. 9). De naam Jizreël was ook verbonden aan de vlakte die zich ten westen van de stad uitstrekte in de richting van de Karmel. Die vlakte was een vruchtbaar landbouwgebied, de korenschuur van Israël. De vlakte deed haar naam eer aan. Jizreël betekent namelijk: God zaait. Het leek wel of God zelf de boer was die daar de graankorrels inzaaide. Zoveel groeide er.

Toen de profeet Hosea zijn eerste kind kreeg, een zoon, moest hij die jongen Jizreël noemen (Hos. 1:4). Aan de naam van dat kind moet je hier allereerst denken, nog meer dan aan de stad Jizreël en de vlakte met dezelfde naam. Dat blijkt uit vers 25. Daar worden de namen genoemd van Hosea's tweede en derde kind: Lo-Ruchama en Lo-Ammi (vgl. Hos. 1:6 en 9). De naam van het eerste kind vind je terug aan het einde van vers 24: 'en zij antwoorden Jizreël.'

Lo-Ruchama en Lo-Ammi waren vreemde en onheilspellende namen. Lo-Ruchama betekent 'zij die geen ontferming ontvangt' en Lo-Ammi 'niet mijn volk'. Daarmee vergeleken was Jizreël, 'God zaait', een mooie naam. Hosea's zoon was ook niet de enige jongen die zo heette (zie 1 Kron. 4:3). Toch was aan deze naam van Hosea's oudste zoon een dreigende boodschap verbonden. Hij moest Jizreël heten, omdat God binnenkort het koningshuis van Jehu ter verantwoording zou roepen voor de moorden bij Jizreël. Zijn naam verwees naar die van de vlakte waar wel vaker grote veldslagen plaatsvonden en waar de HEER nu Israëls militaire macht vernietigen zou. Zo stond zijn naam symbool voor het naderende einde van het Tienstammenrijk als zelfstandig koninkrijk (vgl. Hos. 1:4-5; zie daarover *Nader Bekeken* jrg. 12 nr. 3, maart 2005, p. 65-68).

Jizreël staat voor het koninkrijk Israël dat ten ondergang gedoemd is. Maar die Jizreël krijgt nu te horen, dat koren, olijfboom en wijnstok hem zullen antwoorden. De naam Jizreël zal niet langer spreken van nederlagen en ondergang. Jizreël zal weer beschikken over voldoende koren, olijfolie en wijn. Zijn naam krijgt zijn positieve betekenis terug: God zaait. Die positieve betekenis reikt, zo laat vers 25 zien, zelfs nog verder dan alleen landbouwproducten. De naam spreekt ook over wat God zal doen met zijn volk: Hij zal hen inzaaien in het land. Hij zal zorgen dat zij daar een vaste plaats krijgen, wortel schieten, groeien en bloeien.

Antwoord zonder vraag

Dat alles zal gebeuren op de dag dat de HEER antwoord zal geven. Hij zal de hemel antwoorden, de hemel zal de aarde antwoorden, de aarde de landbouwproducten, de landbouwproducten Jizreël. Bij een antwoord hoort een vraag. Zo'n vraag vind je niet in de tekst. Waar antwoorden de HEER, de hemel, de aarde en de landbouwproducten dan op?

Je zou kunnen denken: op de noodkreten van Jizreël oftewel het ten ondergang gedoemde Israël. Dat schreeuwt om eten en drinken. Eten en drinken (koren, olijfolie en wijn) geven de roep door aan de aarde, omdat zij niet zonder de hulp van de aarde kunnen. De aarde heeft de regen nodig om iets te kunnen laten groeien en zij geeft de noodkreet dus door aan de hemel. Ten slotte geeft de hemel de roep door aan God.

Zo kun je het je voorstellen. Het herhaalde woord 'antwoorden' wijst in die richting. Maar de tekst zegt er niets over. De tekst heeft het alleen over een dag waarop de HEER als eerste zal antwoorden. Het lijkt wel een antwoorddag zonder biddag.

Overspel

Waarom wordt de vraag niet vermeld? Waarom lees je niets over het gebed van Gods volk? Dat heeft alles te maken met de manier waarop het volk Israël toen leefde, in de tijd van Hosea. Het leek duidelijk dat de HEER de eerstverantwoordelijke was voor de voedselvoorziening van zijn volk in Kanaän. Zo had Mozes het vóór de intocht al gezegd: ‘als u de geboden van God gehoorzaam naleeft, zal de HEER de rijk gevulde schatkamer van de hemel openen om uw akkers op de juiste tijd regen te geven’ (Deut. 28:12). ‘Maar als u ongehoorzaam bent, zal de hemel boven u van koper zijn en zal de HEER stof laten regenen op uw akkers’ (Deut. 28:23-24).

De HEER had de weg naar regen en vruchtbaarheid duidelijk gewezen. Maar de Israëlieten zagen het anders. Zij woonden te midden van Kanaänieten. Voor hen was niet de HEER maar Baäl de belangrijkste schakel in het proces. Baäl maakte de aarde vruchtbaar door vanuit de hemel regen te geven.

In Hosea 2 verwijt de HEER de Israëlieten dat zij Hem hebben ingeruild voor Baäl. Dat hoeft niet te betekenen dat zij helemaal gebroken hadden met de verering van de HEER. Zij zullen zich vast nog wel herinnerd hebben dat Hij hen uit Egypte bevrijd en door de woestijn geleid had. Maar voor hun voedselvoorziening vertrouwden zij op Baäl.

Tenminste, zo ziet de HEER het. Het kan zijn dat de Israëlieten voor het oog vasthielden aan de verering van de HEER. Maar dat deden zij dan op zo’n manier dat het voor God op Baäldienst neerkwam. Dat het zo ging, zou kunnen blijken uit Hosea 2:18. Daar kun je lezen dat de Israëlieten in die tijd kennelijk de HEER aanspraken als ‘mijn Baäl’ (zie de vertaling van het NBG van 1951). De Kanaänieten hadden hun Baäl, maar de Israëlieten ook! De HEER was verworpen tot hun Baäl!

Hoe dit ook zij, de verwijten van de HEER aan het adres van Israël zijn niet voor misverstand vatbaar. Hij zorgde voor zijn volk, als een goede echtgenoot voor zijn vrouw. Hij voorzag hen van koren, wijn, olie, wol, vlas, zilver en goud (2:10-11). Maar zijn vrouw, Israël, schreef dat niet aan Hem toe. Zij maakte zichzelf wijs dat zij het te danken had aan haar buitenechtelijke vrienden. Al die voorzieningen en al die rijkdom waren volgens haar de geschenken waarmee de Kanaänitische afgoden, de Baäls, haar beloonden voor haar liefde (2:7,14). Israël was een overspelige vrouw. Zij bedreef de liefde met afgoden. Van hen verwachtte zij wat zij nodig had. Zij liep met haar rijkdom en welvaart aan God de HEER voorbij. ‘Maar mij vergat ze’, zo luidt het verwijt waarmee de HEER in 2:15 zijn lange reeks aanklachten richting zijn volk afsluit.

Nieuw huwelijk

In Hosea 2 kondigt de HEER in duidelijke taal aan hoe Hij zijn volk daarvoor gaat straffen. Hij zal al het eten en drinken afpakken en al zijn andere gaven die Israël aan Baäl toeschreef (2:11,14). Hij zal zijn vrouw de kleren van het lijf rukken en haar zo te schande zetten (2:5,12; vgl. Ez. 16:35-37). Hij dreigt zelfs haar te laten omkomen van dorst (2:5).

Je zou zeggen: dit huwelijk is voor altijd kapot. Dit komt nooit meer goed. Maar dan komt er in 2:16 een onverwachte wending. De HEER zegt dat Hij zijn volk, zijn overspelige vrouw, zal meelokken naar de woestijn. Zij moet dus het vruchtbare land van Kanaän verlaten. Zij moet naar een plek toe waar geen koren groeit en geen olijfbomen of wijnstokken staan. Daar is zij alles kwijt wat zij meende aan Baäl te danken te hebben. Daar zal zij heel hard voelen, dat Baäl haar niet helpen kan.

Maar op die plek laat de HEER haar niet hulpeloos achter. Hij laat haar niet omkomen van dorst. Hij voltrekt niet de steniging die Hij bij overspel had voorgeschreven (vgl. Lev. 20:10). Hij begint opnieuw om haar liefde te werven! Je kunt het haast niet geloven: Hij maakt er niet voorgoed een einde aan. Hij is nog steeds uit op haar liefde. Hij doet alles om het antwoord van haar liefde te winnen!

En het lukt: Hij verovert werkelijk haar hart! Zij beantwoordt zijn liefde, net zo enthousiast als een meisje dat doet bij haar jonge vriend (2:17). Zij breekt met de minnaars, de Baäls. Zij erkent de HEER weer als haar enige, haar wettige man (2:18-19).

Er komt dus nieuwe liefde na het overspel, een nieuw huwelijk na de echtbreuk. In vers 21 en 22 zegt de HEER nogmaals wat Hij doet om dat nieuwe huwelijk tot stand te brengen. Het is echt een nieuw begin, waarbij alles wat er gebeurd is, voorgoed vergeten en verdwenen is. De HEER spreekt de woorden uit waarmee het nieuwe huwelijk gesloten wordt: ‘Ik maak je tot mijn vrouw.’ Zoals dat toen gebruikelijk was, betaalt Hij de bruidsschat. Die bruidsschat bestaat uit vijf cadeaus: gerechtigheid en recht, goedgunstige liefde, ontferming en trouw (zie Hos. 2:21-22 in NBG-1951). Met die geschenken legt Hij een duurzame basis onder het nieuwe huwelijk. Het zijn zijn geschenken. Hij geeft ze, Hij alleen. Maar dat leidt ertoe dat het nu anders zal gaan dan het vóór die tijd ging. Israël zal Hem niet langer miskennen en vergeten. Als een trouwe echtgenote zal zij Hem werkelijk toegewijd zijn (2:22).

Gods initiatief

De dag van dat nieuwe huwelijk is de antwoorddag van de HEER. Vers 23 zegt immers: ‘Op die dag – spreekt de HEER – zal ik antwoord geven.’ Omdat het op die dag gebeurt, daarom spreken vers 23 en 24 wel over een antwoord van de HEER, maar niet over een vraag van Israël.

Natuurlijk, als de HEER antwoord geeft, hoort daar een vraag bij. Of een gebed dat Hij verhoort. Toch wordt dat hier niet vermeld. Want Hosea 2 laat heel duidelijk zien: daardoor kan het niet goed komen. Het kan niet goed komen doordat Israël begint te spreken. Alles hangt af van wat de HEER doet. Hij moet besluiten toch weer te gaan werven om de liefde van zijn volk. Hij moet het initiatief nemen tot nieuwe liefde en een luisterend oor. Israël kan pas iets goeds zeggen, nadat Hij eerst gesproken heeft. Alle bruikbare woorden van Israël worden hier uitgelokt door Gods liefdesverklaring en daardoor alleen.

Dat blijkt ook uit vers 25, het vers waarmee de HEER zijn spreken afsluit. Eerst zal God zijn volk vanuit de woestijn weer terugbrengen naar Kanaän. Hij zal hun daar een vaste plaats geven en zorgen voor een enorme bevolkingsaanwas (zie ook 2:1). In plaats van zijn volk aan z'n lot over te laten (Lo-Ruchama), zal Hij weer voor hen zorgen als een vader voor een hulpeloos kind. In plaats van de band van het verbond te verbreken (Lo-Ammi), neemt Hij hen weer aan als zijn eigen volk. En het gevolg daarvan zal zijn dat Israël zal zeggen: ‘Mijn God.’ Die paar woorden tonen dat Israël wordt wat het moet zijn: een volk dat de HEER dankbaar als de enige God erkent. Het zal die woorden uitspreken. Maar pas nadat de HEER op eigen initiatief al het zijne gedaan heeft.

Niet Israëls vraag, maar Gods antwoord geeft de doorslag. Het is alleen aan Hem te danken dat hemel, aarde en landbouwproducten weer harmonisch samenwerken. Hij voorkomt dat de schakels weer verbroken worden, doordat Baäl zich ertussen dringt. Hij doet dat door de wonderbaarlijke kracht van zijn liefde, die alles overwint.

Door de woestijn

Hoe kan het samengaan: welvaart en God van harte dienen? Het kan alleen maar doordat God onze ontrouw met zijn liefde overwint.

Om die liefde te krijgen moest Israël wel terug naar af. Zij moesten het beloofde land uit. Zij raakten kwijt wat de HEER hun gegeven had. Zij gingen de woestijn van de ballingschap in.

Die harde behandeling was nodig om hun te leren dat alleen de HEER hen verzorgen kon.

Maar ook dat was niet genoeg. Israëls tocht door de woestijn moest worden overgedaan door Gods eigen Zoon, Jezus Christus. Als kind verliet Hij Kanaän, vluchtte naar Egypte en keerde weer terug, door de woestijn (vgl. Hos. 11:1 en Mat. 2:13-15). Als volwassen man werd Hij door de Geest naar de woestijn gebracht, om daar honger te lijden en door de duivel verzocht te worden. In onze plaats ging Hij terug naar af. In onze plaats gaf Hij het antwoord van liefde dat God verwachtte. Zo overwon God ons overspel.

Op dit moment pakt God ons iets van onze rijkdom af. Probeer het te zien als een maatregel van zijn liefde. Besef dat je volledig op die liefde bent aangewezen. Dan zul je Hem echt van harte dienen, in voor- en tegenspoed.